

اثرات اعتبارات بانک کشاورزی در تغییر کاربری اراضی مزروعی شهرستان همدان

نظام‌علی وفايي^۱، علی توحیدی^۲

۱- کارشناس ارشد توسعه روستایی و کارشناس کشاورزی اعتبارات بانک کشاورزی شهرستان همدان

Vafadari4030@gmail.com

۲- کارشناس ارشد توسعه روستایی، کارمند اعتبارات بانک کشاورزی شهرستان همدان

چکیده

یکی از معضلات اساسی در حوزه کشاورزی، تغییر کاربری اراضی است که اخیراً تشدید گردیده است. این مساله در درازمدت، روند و توازن تولید محصولات کشاورزی را مختل خواهد نمود. در این زمینه عوامل بسیاری وجود دارد که تمایل به تغییر کاربری اراضی توسط کشاورزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این راستا هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی اثرات بانک کشاورزی در تغییر کاربری اراضی زراعی شهرستان همدان به عنوان یک قطب کشاورزی است، که با مساله تغییر کاربری اراضی زراعی مواجه است. تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی است و ماهیت توصیفی تحلیلی دارد. برای گردآوری اطلاعات از مطالعات کتابخانه‌ای و پیمایش میدانی استفاده شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۳۰۰ نفر (N=300) است. با استفاده از جدول نمونه‌گیری مورگان، نمونه آماری ۱۵۰ نفر تعیین گردید که با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه‌ای است که روایی آن با کسب نظر از استادان و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ (۰/۸۳) تایید گردید. تجزیه و تحلیل اطلاعات از تکنیک تحلیل عاملی در قالب نرم افزار SPSS استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی، ۹ عامل را به عنوان مولفه‌های موثر در تغییر کاربری اراضی کشاورزی شناسایی نمود که مهمترین آنها عبارتند از: عدم حمایت دولت، عامل اقتصادی، جغرافیایی، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی. ۹ عامل شناسایی شده در مجموع ۶۱/۷۰۴٪ از واریانس متغیر تغییر کاربری اراضی کشاورزی را تبیین می‌کنند.

واژه‌های کلیدی: اراضی، اعتبارات، تغییر کاربری، کشاورزی.

۱- مقدمه

زمین منبع غیر قابل جایگزینی است که به آسانی و با صرفه‌های اقتصادی قابل بازیافت نمی‌باشد. بنابراین کاربری زمین در کشورهای نظیر ایران که فضای زیست محدود است، باید همانند مصرف آب با اندیشه همراه با برنامه‌ریزی و کاملاً بهینه باشد (اعتماد، ۱۳۸۷). در دوران معاصر با رشد جمعیت و افزایش شهرنشینی، افزایش تقاضا برای زمین شهری، تعادل میان مقیاس‌های کشاورزی و شهری به هم خورده است. اگرچه با افزایش جمعیت و توسعه تکنولوژی متولیان مسائل شهری ناگزیر به تغییر کاربری بخشی از اراضی می‌شوند، اما در این بین رعایت ایجاد توازن در تغییر کاربری امری اجتناب ناپذیر به نظر می‌رسد. آنچه اهمیت دارد این است که هرکدام از این کاربری‌های شهری و کشاورزی نباید حیات دیگری را مورد تهدید قرار دهد. آمارهای غیررسمی نشان می‌دهد که هر ساله به طور متوسط حدود ۲۰ هزار هکتار از اراضی کشاورزی قربانی تغییر کاربری می‌شود که از این میزان تنها ۹ هزار هکتار دارای مجوز تغییر کاربری اراضی می‌باشد. از مهمترین دلایل تغییر کاربری اراضی کشاورزی، بالا بودن هزینه‌های تولید محصولات کشاورزی و درآمدزایی کم بخش کشاورزی در قیاس با دیگر فعالیت‌ها و به خصوص بخش خدمات و عدم ایجاد جاذبه و انگیزه کافی مادی و معنوی برای بهره‌برداران این بخش، تمایل آنها را به استمرار فعالیت‌های کشاورزی کاهش داده است. در این